WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Ympäristövaliokunta 15.11.2021

Asia: WWF Suomen lausunto koskien asiaa ”U 61/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston perustamisesta”

WWF Suomi kiittää lausuntomahdollisuudesta ja lausuu seuraavaa.

Ilmastotoimia koskeva sosiaalirahasto on tärkeä keino ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi

Vaarallisen ilmastonmuutoksen torjuminen Pariisin sopimuksen mukaisesti vaatii huomattavia päästövähennyksiä muun muassa asuntojen lämmityksessä ja liikenteessä, millä on todennäköisesti väliaikainen hintoja nostava vaikutus näiden perustarpeiden osalta. Hintavaikutus kohdistuu tulotasoon suhteutettuna voimakkaimmin haavoittuvassa asemassa olevat kotitalouksiin ja liikenteenkäyttäjiin sekä mahdollisesti mikroyrityksiin. Ilmastonmuutoksen torjunnan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi on välttämätöntä, että näiden vaikutusten tasapainottamiseksi kohdistetaan tukea perustamalla ilmastotoimia koskevan sosiaalirahasto (jatkossa: ”SCF”).

Lisäksi on syytä huomioida, että EU:n nykyinen 55 %:n päästövähennystavoite vuodelle 2030 ei ole 1,5 asteen tavoitteen mukainen, vaan se on syytä korjata vähintään 65 %:n päästövähennysten tasolle pikaisesti. 1,5 asteen tavoitteen saavuttaminen edellyttää kaikkien ilmastotoimien nopeuttamista nykyisestä, mikä tekee kiireellisen muutoksen yhteiskunnallisten vaikutusten hallinnasta entistä tärkeämpää.

WWF tunnistaa, että asian valmisteluun liittyy valtioneuvoston kannan mukaan lisäselvitysten tarpeita ja myös WWF:n kannanmuodostus koskien SCF:tä on vielä kesken, mutta **seuraavat periaatteet ovat keskeisimmät**

- **Riittävien resurssien varmistaminen suhteessa tarvittavaan muutokseen**
    - Energiaköyhyys ja liikenneköyhyys ovat todellisia ongelmia monissa Euroopan maissa kuten myös Suomessa. Haavoittuvimpien ryhmien tukemiseksi pitää varmistaa riittävät resurssit. Resurssien varmistaminen voisi tapahtua esimerkiksi käyttämällä osa olemassa olevan EU:n päästökaupan (ETS1) tuloista ilmastotoimia koskevaan sosiaalirahastoon SCF:ään tai jos liikennettä ja asuntojen lämmitystä koskeva päästökauppa käynnistyy (ETS2), niin kaikki näiden tulojen ohjaaminen SCF:en olisi todennäköisesti perusteltua.
- **Toimenpiteiden hallinnan (governance) ja eri yhteiskunnan ryhmien osallisuuden vahvistaminen**
    - Asetusehdotuksen mukaiset jäsenvaltiokohtaiset suunnitelmat (Social Climate Plans) ovat tärkeä elementti tuen oikeanlaisen kohdistumisen ja sen seurannan kannalta. Suunnitelmat tulisi toteuttaa osana maakohtaisia ilmastosuunnitelmia (NECP, National Energy and Climate Plans). NECP-suunnitelmat tulisi ensin korjata päästövähennysten riittävyyden osalta 1,5 asteen tavoitteen mukaisiksi. Haavoittuvimpien ryhmien ja muiden yhteiskunnan ryhmien osallisuuden varmistaminen ja näkökulmien huomiointi on erityisen tärkeää osana SCF:tä.

- **Kestävyyden varmistaminen**
    - Sosiaalisten tavoitteiden saavuttaminen yhtä aikaa ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kanssa on mahdollista eikä sosiaalisten näkökulmien perusteella ole syytä lykätä ilmastotoimien kiireellisyyttä. Tuhlaavista ja saastuttavista fossiiliratkaisuista on joka tapauksessa päästävä eroon ja se on tehtävä mahdollisimman nopeasti ja oikeudenmukaisesti. SCF:n ei saa tukea fossiiliratkaisuja ja SCF:n toimien tulee olla ”do no significant harm” -periaatteen mukaisia.

WWF esittää seuraavat huomiot koskien valtioneuvoston kantaa:

- Valtioneuvoston kannassa on **hyvää** seuraava maininnat
    - Mainina 55 %:n päästövähennystason ylittämisestä ”Osana tätä tavoitetta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55 % ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää”
    - ”valtioneuvosto korostaa, että valmiuspaketin kunnianhimotason ylläpitäminen kokonaisuutena tulee varmistaa.”
    - ”Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvottelut edistyvät ripeästi, jotta toimeenpanolle jää riittävästi aikaa. Samalla valtioneuvosto korostaa, että 55-valmiuspaketti myös ohjaa EU:n siirtymää kohti ilmastoneutraalia taloutta. Siirtymä tulee toteuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä, vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla huomioiden luontokadon ehkäisyyn, digitalisaatioon sekä siirtymän oikeudenmukaisuuteen liittyvät näkökohdat.”
    - ”Valtioneuvosto korostaa yleisellä tasolla, että siirtymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan tulee tehdä sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisella tavalla. Ilmastopolitiikan yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden kannalta on tarpeen, että ilmastotoimien mahdollisia haitallisia tulonjakovaikutuksia kompensoidaan etenkin pienituloisille ja haavoittuvassa asemassa oleville. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio kiinnittää huomiota ilmastotoimien oikeudenmukaiseen toteutumiseen.”
- Valtioneuvoston kannassa on **huolestuttavaa** seuraavat maininnat
    - ”Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin erityisen kriittisesti kotitalouksille maksettaviin suoriin tulotukiin EU:n talousarviosta ja painottaa päällekkäisten kompensaatiojärjestelmien välttämistä.”
    - ”Valtioneuvosto ei kuitenkaan pidä tieliikenteen ja rakennusten uuteen päästökauppajärjestelmään kytkeytyvää komission ehdotusta ilmastotoimien sosiaalirahastosta tarkoituksenmukaisena ja suhtautuu siihen erityisen kriittisesti.”
- **Yhteenveto ja WWF:n suositus**
    - Valtioneuvoston kannassa on pientä ristiriitaisuutta sen suhteen, että ilmastotoimien riittävyyden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden varmistamista pidetään tärkeänä, mutta silti suhtaudutaan erittäin kriittisesti asetusehdotukseen.

- Valtioneuvoston huoli EU:n omien varojen kehittämisestä sekä perusturvan järjestämisvastuusta (jäsenmaat vs. EU) on ymmärrettävää, mutta jos Suomi vastustaa SCF:ää, niin millaista ratkaisua Suomi sitten esittää ilmastotoimien sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi?
- **WWF suosittaa Suomen kannattavan SCF:tä. Asetusehdotuksessa voi olla kansalliselta kannalta katsottuna parannettavaa, mutta Suomen olisi syytä tukea Euroopan tason ilmasto-oikeudenmukaisuuden kannalta tärkeän aloitteen edistymistä.**

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto sr.

Jari Luukkonen
suojelujohtaja

Jussi Nikula
neuvonantaja